

Բ Ո Ւ Ր Է Ս Տ Է Ն

ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

1851

Ա. ՏԱՐԻ

ՓԵՏԱԲՈՒԱՐ

ԹԻԻ 2.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Բարձրագոյն իշխանին երջանկին Բարձր
Բարձրագոյն իշխանին Բարձրագոյն իշխանին :

(Յարգում) :

ՕՐԱԿԱՆԱՅ Զանապարհորդները
սկսան վերադառնալ ինչպէս և արժաւի ու
րապաւսեմամբ իրենց ճամբան շարու
նակել : Հազիւ քիչ մը յառաջացած
պղծակ տղայ մը տեսան , որ իւր գրք
քերտն պարկը կ'անկը վարկած՝ գրա
րատուն կ'երթար : Անոր պէս տեսան
նաե իրենց ճամբուն ընթացքին մէջ
շատ արհեստավարներ , որոնք իրենց
զանազան գործաւ նախկիններն կը
պարտադրէին , որը կտաւ կը գործէր , ու
րը կը մանկէր , մէկը մէկ բան մը կ'ը
նէր և միւսը ուրիշ բան մը , բայց ու
սանցմէ և ոչ մէկը իշխանին սրտին մէջ
սէր մը չի ձգեցին : Ինքզինքը հասա
րակ մարդոց կարգը չէր դառեր , և
իշխան մը ըլլալով՝ կը հպարտանար իւր
մէ վար մարդոցմէ խորհուրդ հարցը
նեղաւ ու սորվելու :

Սերժանտ անհամբեր ըլլալով իշխանը
բնաւ ոչ ինչ , և լինան արդեօք զիս թա

գաւորաց և մեծամեծաց պալատները
տանիլ : — Ըստ դիւրաւ որոշաւ պատ
գամաւորը , և հազիւ թէ այս խաւ
քին վրայ էին , հեռուէն գեղեցիկ
փայլուն բաղաւթ մը տեսան , և մէկ
քանի րոպէէն տնոր վրայ եկան կայ
նեցան : և աշխարհայայտ տախտակի
մը պէս տնոր վրայ կը նայէին : Հոն
տեսան գեղեցիկ ճամբաներ հոյակապ
չէնքերով , բարձր կամարներ , երկնա
բերձ արձաններ ու կոթողներ և
կարկաշտաւէ անաշտաւէ աղբիւր
ներ , ուսինքնով , ստիպել և ոչ տանց
պէս կանանչաղաղութեամբ շրջապա
տած : որոնց մէջ տեղը գեղեցիկ պա
լատ մը կ'երեւար սիրուն պարտեզնե
րով և արուեստաշէն գեղեցիկատեղի
անտառներով բաղաւթ :

Այս միջոցիս պատգամաւորը ե
րեք անգամ իշխանին բարբաթքը պը
տրակելով բոտու : — Հիմա մենք պալա
տը պիտի մտնանք ուր պիտի տեսնաւ
թագաւորը իր բոլոր գերդաստանա
վը , դուք անոր առջեւ պիտի ելլաւ
և անոր իտանները պիտի բռնաւ և ա
նոր խորհուրդները պիտի բռնաւ պիտի
հասկննա : Բայց անիկա քեզ չի պիտի
տեսնայ : Այնչէն իշխանը և անոր
աներեւոյթ տաւալորը ինքզինքնին
պալատին պիտի ընդարձակ սենեակ
ներէն մէկուն մէջ դառն : Հոն մէկ ծեր
մարդ մը նստած էր օրուն ճակատը հա
զով և տաւալանքով կ'ընծաւորած , նրա

տած գահէն ու բոլորսիքի շքեղութենէն հասկըցան թէ անշուշտ թագաւորը տիալ ըլլայ : իշխանը կրնայ իմանալ բոլոր տնոր մարէն անցածները բարձր ծայնով խտուածի պէս : « Եւ շատ ստղակալի կեանք մըն է » , կ'ըսէր ինք նսկալը , « եւ շատ պաշտաներ շատ տպարաններ ունիմ , բայց անոնց հոգերը դիւ շատ կը հարստահարեն , իմ եկաւ մաւսս թէ եւ մէկ միլիոնը կ'անցնի , բայց իմ ցամաքային եւ ծովային բանակներուս , պաշտօնիս եւ լինումսիքիս համար եղած ծախքերն ալ շատ մեծածախ են : Եւ ես միշտ անխճարելի պարտքերով բեռնաւորոմ եմ , ես թէ եւ ռեսուսէ եւ հինգ միլիոն մարդոց վրայ կը թագաւորեմ , բայց կը պարտաւոր ըլլամ դանակը տալքերու ասկ ընկճել ու բեռնաւորել : որոնք միշտ ինծի գէմ դանգաւ կ'ընեն , յանցանքներ կը դրուեն , եւ իմ թագաւորութիւնս տակն ու վրայ ընելու կ'սպաննուի : Թէեւ շատ զօրեւոր ունիմ , բայց տոկոսին իմ կեանքս միշտ միտանի մէջ է , թէ եւ փետուրէ անկողիններու վրայ կը պաւկիմ , բայց սպասաւորութեան վախով քուսն աչքէս փախցուցած կը թու պրնորկիմ , թէ եւ փառաւոր կառքեր , գեղեցիկ ձիեր եւ շատ սպասաւորներ ունիմ , բայց շատ անգամ հրացանով կը թշաւամիմ , եւ ամեն դուրս ելլալուս կենացս համար ահ ու դող կը քաշեմ : Բոլոր աշխարհ իմ վրաս կը նախանձին զիս շրջապատող գեղեցկութեանցս եւ իմ ունեցած զօրաւոր իշխանութեանս միայն նայելով , բայց ես ուրախութեամբ պիտի փախանալ կեմ իմ միջախ իմ հարստակներուս մէջ եղած խանութի երկրագործներուն եւ հովիւներուն միջակին հետ : Եւ անգամ երբոր կը նայիմ զիս շրջապատող գեղեցկութեանցս վրայ , եւ քանի որ անոնցմէ զոտաւիկ կը մտածեմ , ցաւերս եւս առաւել կը կրկնապատկին : ես արդէն ձերացած եմ , աշուքնեքսս լոյսը տարապցած է , ձեռքներս կը դողան , անարժանի տկար է , եւ իմ զօրութիւնս սղաւած » :

« Իմ ունեցած արտաքին բոլոր գորութիւններս իմ կեանքիս վրայ տարի

մ'ալ չեն կրնար եւեթընել , եւ այս բանիս մէջ իմ ամենամուստ հոգ տակներուս հաւասար եմ , ես քիչ ժամանակէն գեթե զման պիտի իջնամ եւ ես թագաւորս ամենամուստ մաւրոցիկի մը նման փոշի պիտի դառնամ , աւաղ , թշուառութիւնը ինչ պէս որ խրճիթ մը՝ անանկ ալ պալատ մը կը մանայ , եւ կրնամ զիս թագաւոր կոչել , կրնամ օրարժիկ իմ թագաւորական ցեղիս վրայօր : Եւ կրնամ իմ գաւակներս զաբօր եւ իշխաններ աւուանել , բայց վերջապէս ես մէկ մարդ մըն եմ եւ մէկ քանի տարիէն ետքը ուրիշ մարդոց պէս հոգ պիտի դառնամ » :

« Երբեք ատր մէկ ճար մը չի կայ մի , կրնամ որդեօք կաշտքով մահը ծախու օտնել , չէն կրնար որդեօք իմ ստակներս զիս գերեզմանէն վերելել , ատոնք անկարելի են , եւ քիչ պիտի ըլլայ արդեօք իմ անտաւս որ այս չափ ինսամբով կաւուցած եմ , որդեօք իմ գլուխ դրած թագս իմ գաւակներս իրենց գլուխը պիտի դնեն մի , որդեօք շատ արքայազուներ իմ անուան եւ իմ համարաւ պիտի կրնն , արդեօք այս բաներս իմ գաւակներուս վրայ պիտի իջնան եւ փառաց լոյսը իմ յիշատակութեանս վրայ շարունակ պիտի ծագէ » : Երջոմիկ պիտի համարէի ինքզինքս երբեք այս բաներուն ըլլալ գիտնայի , բայց աւաղ որ իմ գաւակներս ինծի չափ իմաստուն չեն , անոնք հայաբաւ թեամբ եւ ունայաւ , թեամբ ընցան են եւ այնպէս կը կարծեմ որ իրենց թագաւորութիւնը կարծ ու անշուք պիտի ըլլայ , պիտի ջնջեն իրենց հօրը յիշատակը » : Եւս վերջ կենիս ինքնակալ տեղէն ցափկեց եւ լուս եւ սխառ պարտիկ օրահին մէջ մէկ գլուխէն մէկալ գլուխը մեծ իր առիտ թեամբ :

Երբայդդին շատ խառնեցաւ այս տեսարանէն , վրան զի իր երկրին մէջ տեսածներուն շատ յարմար գտաւ հոս տեղի տեսածները , այս ձեր թագաւորը ձիշտ իր հօրը նման անհանգարտ աւ տպերմանիկ էր՝ ասանկ անսովման զօրութեան եւ շքեղութեան մէջ :

իշխանը պատգամաւորին աչք ընտւ
ու միտանայ մեկնեցան անկէջ : « Ես
բաւական թողաւ որական գործերը
տեսայր, բաւա իշխանը, « հիմա ետ
դառնանք և բլուրներուն վրայ տե
սած հովիւնուս տեսուէ երթանք » :
Վանի մը վայրկեանէն ետքը անոր քով
գացին և երիտասարդ ճանապարհորդ
ներ ձեւանալով հարցուցին անոր թէ
արդեօք երջանիկ է մի :

« Կատարեալ երջանիւթիւնը »,
բաւա ձեր մարդը, « մարդկային սե
ռին վիճակը չէ, այս կեանքը մէկ ու
րիշ կեանքի մը պատրաստութիւնն
է, և փորձութիւններէ ալ աղաւ չէ :
բայց ես արդէն խորապէս և հանդիս
վիճակ մը կը վայելեմ » : — « Ի՞նչ կեր
պով դուն այս օրհնութիւնները ձեռք
ձգեր ես » հարցուց իշխանը : — « Ես
իմ Մատուց և մարդկանց ունեցած
պարտքերս կատարելով », պատասխա
նեց հովիւը : « Ուրիշ կերպ մը չի կայ
երջանիկ ըլլալու », հարցուց իշխանը :
« Ոչ », բաւա հովիւը, « երիտասար
դութիւն ժամանակս ես շատ երկիրներ
ճանապարհորդութիւններ քրտն զանազան
մարդիկներ տեսած եմ, որով ես աղէկ
սորված եմ մարդկային ցեղին վիճակը
թափաւորէն մինչեւ պինտ նուազ
աղքատը, որոնց բոլորին համար մի
այն մէկ կանոն մը կայ, և անոնք Մ
ատուց նախախնամութեան առջեւը
մի և նոյն են : Ինչի իկոյ պարտք խաւ
րէ և երջանիկ եղեր, աօրկոյ մեծ ընդ
հանուր օրէնք մըն է, ամէն մարդ
կրնայ պահել ասիկայ և անոր ունեն
բարութիւնները կրնայ վայելել, բայց
մէկը ասիկայ չի պահելով երջանիկ չի
կրնար ըլլալ » :

Հիմա ճանապարհորդները իրար
մէ զտեսուցան : « Իմ բընորոյս ան
դասս գտայ », բաւա իշխանը, « մին
չեւ հիմա իմ կեանքս սխալման մէջ
հիմնուած է եղեր : Ես կը կարծէի որ
իշխան ըլլալով և տեսահման հարբ
տութիւն ունենալով կրնայի երջան
կութիւն գտնալ, ստակով վաճառք
մը գնելու սէն կը կարծէի : հիմա
կ'իմանամ որ ան արտորին բաներու
մէջ չի գտնուիր եղեր, հապա մորին

կը վերաբերի : ես կը տեսնամ որ եր
ջանիւթիւնը մարդուս աղէկութեա
նը համեմատ կ'ըլլայ եղեր » : Վանի
մը խօսքէ ետքը իշխանը իր աներեւ
այթ աւաջնորդին շնորհակալ ըլլալով
մնաս բարով բաւա և իր հօրը պալա
տը վերադարձաւ :

Եւ իշխանը ամենեւին հանդերձի
ունայն ցոյցեր չի բանեցուց : արաւ
քին շքեղութիւնը բոլորովին ասեց
չէր ուղեր որ իր ծառաները և ողա
խիմները զինքը շողորթութեն, և հա
րստութիւն ու զօրութիւն չէր ցը
յուններ : ամէկ ետքը պատմութեանց
և գիտութեանց պարապեցաւ և իր
վիճակին պէտք եղած պարտքերը կա
տարելու տուաւ ինքզինքը : քանի մը
տարիէն ետքը, հոյրը մեռնելով թա
ղաւոր եղաւ, բայց հովիւն սորված
համարը ամենեւին չի մոռցաւ : Ըսե
լով որ « Եթէ և Ըսեալ իմ Մատուց և
մարդկանց ռանցած պարտքս խաւրէ
վասն պի աղէկ սորվեցայ թէ թաղա
ւորի մը ամենեւեմով ըլլալուն պինտ
գիւրկին ճամբան ալ այս է եղեր » : Ին
չը այս սակիղին կանոնին հետեւե
ցաւ, և մինչեւ այս օրս արեւելեան
երկիրներուն մէջ բարի և իմաստուն
թաղաւոր մը կը յիշատակուի պատ
մութեանց մէջ :

Թարգ. Նաղարէթ Արմենակ Կարապետեան :

ԲԵՐԵԿԵՍՈՒԹԻՒՆ

Իսկին Բարեկամութեան Կանգնեալ
ՄԵԼԻՄԻ :

ՀԵԼԼԱՆՑՆ ազգ. ի պաշտօն կրննից
ընթացայնք քան զայս յարմա ի հե
թանոսական աղանցի կողնալք ի հը
նուսն, ոսկիաձայլ արձանոք մեծարե
ցին երբեմն ի հրոշակերտ իրիք
առաջի և զբարեկամութեանն բա
գին, որում ընդ յալով դարս խորին
ակնածութեամբ պաշտօն մատուց
եալ պատարագ ք Եմապք ինկոց ո
նուշից խուռն դիմէին առ այն՝ զերկ
բաւ գերեսան մաճալցանել :

Նէտ կղեւ երկուց վաղնջուց բա

բեկամաց տերտ սիրով զաւգերոց հա-
մահեա ընթանալ յայս տաճար առ
զերախայրիս արգասեաց մտերմական
սիրոց իւրեանց մատուցանել պատկե-
րին, որք համարամ' անմարտ պահեն.
Էին 'ի շուգաց և 'ի հետաց սրբազան
բարեկամութեան յախտ մտեալ էին
անգոսին 'ի աղաց տիւրց' յախտեան
անանձատ կող 'ի բարեկամութենէն,
գոր քողցես 'ի մի և 'ի նոյն վարժարա-
նի ընդ հողեանց կաթին ուսման ծը-
ծեցին, մինչև զմահ զհարսնայն ահ,
ընկէց առ ոչինչ վարկանել փախոս
առ սէր Երկաթանշխր. առ որո ան
մարթ իմն էր ումիք աստակել հնարել
խարդաւանս, լուծանել զանքով կող
սիրոց նոցա: Իսկ դրօշուսն ընդ այն-
քան դարս կոյան. բարեկամութեան
համարեալ 'ի զիցապաշտոյց' 'ի մտաշէլ
առցա 'ի պաշտօն' սրնայ ընդ հաւս
'ի տաճարէն 'ի բաց, գայս նոցա պառ-
գամ սրտամայն արձակեալ: «Ա ջան
աւաթի ժամք, գաղարեոյն յայտը՝
հեաէ պաշտաման արարնւածք, լըբ-
ցի և բաղինս, ոյլ ևս չէ ինձ անկ
կող աստանօր և զերկրպաշտութիւն
և զնուէրս ընդունել զմահացուաց,
զի գտի ինձ տաճար գերազանց ղաւ-
բեկամութեամբ զող եւոյն գտիրտ, ուր
հանգեաց յաւէժ 'ի բերկրանս քան
'ի տաճարս կառուցեալս 'ի պղծոց և
յանսրոց 'ի մարդկանէ »:

Բարսա Աշոտ Եղիանեան:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱԿ

Միայն և ուսրէ:

Կամ

Եղիանեան-Իսկան և անհնազանդութեան
պապիք:

Հաշտար քաղցի մի մէջ

իմբնահաւան մակ մի կար:

Ետտ պաշտաներ ու ապարաններ

Օր մը շնորհ մի, արտաճառաւ:

Կենդանայս միտքն փոխուէցաւ:

Այլից քաղցի մէջ և ընդ

շնորհ ին. ձոր քաղանձաւ:

Գնաց յայտնից իւր ոյս միտք

որ անպաշտ մակերան:

Արմաք սիրով յորդորեցին

միտքն ընդ խորքերն:

Չիւն քաղցի, զի շատ փորձանք

կրնա իրեն պատահիլ:

Երեսասարք, ունիւրմ մի կաւ մ'

շինար շուտ շուտ փոքրիկ:

Բաց տակից իր խէչին հաւմաւ

ձեռաց խորքին չէր յան:

Ինքզինքը ժիր կարծեալով

« արկից փոխանակեալ » կրնար:

Այսպէս իր բաղքն արտահայտ

հասաւ ծովի մ' եղերքը:

Տեսաւ խորք մի՞նչ աստիճան

բացած իր լայն լճերը:

Ա՛ որ տեսաւ ուրախութեամբ

փայլից է կաւ անոր քով:

« Եհա քաղցի մի, ինչ ուսում »:

Կրնար ծովին ինչպիսի:

Բաց հապա ինչ գոյն խորքից

իւր ցիւնն անոր միտքն առ:

Մի կէն աստիճան ինչպիսի գոյն

և սկսաւ խառն արմաւ:

Որով անո խառն յորդորք

աստիճան զմիտքը:

Իր անխորհուրդ հաւմաւ խէչին

զիւ լճերով ինքզինքը:

Ո՛հ որ շուղիւր միտքն ընդ

խորհրդ միտք կանց խորտան:

Ետտ շուտ փոքր եղած զիւնին

և միտք հաւմի իր խէչին:

Ինչեւ երբեք հանգստ գրանց

Բող ի հանձն միտք միտքին:

Ա՛ որ երբեք շուտ փորձանքներ

շուտ կը համեն Եղիան:

Եղիանեան Վահան Գարեգեան:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԳԱՅԻՆ

Կողմնորդ ընդայսպիսի-Իսկան Սարգիս Սահակեան
Էրեւան-Էրեւան:

Հիւ ժամանակէ 'ի վեր բո՛նուած
աղղ այն սովորութիւններն, ու մէկն ալ
կարծիքի որումն զպրօքներնուս մէջ
կատարուած ընծայատուութեան սովոր-
ութիւնն է. որով պարտաւոր են ա-
մեն աշակերտ իրենց ամեն մէկ ու-
սուցիչներուն և ամեն ուսուցիչ ի-
րենց աշակերտներուն մէջ մէկ տարե-
կան ընծայ շնորհել, ուսուցիչները զ-
բացոյց մը, պատկեր մը, գրքի մը
և կամ ասոնց նման բան մը, իսկ ա-
շակերտները ուսուցիչի կամ վարդապե-
տաց վերաբերեալ պարգև մը, որ
կերպով որ կը կատարուի մինչև ցայս-
օր Հայաստանի շատ քաղաքներուն
մէջ զանազան տեղ զանազան աղղային
արարողութիւններով: Ինչպէս զանա-

զան աղգաց մէջ, աստիկ ալ մեր ազ-
գին մէջ եպրի տարիներս դրեթէ մի-
այն քունի մը քաղաքներու համար
այս ընծայս սարի փոխուած է.
ընծայատու ողջ իր սրտին ու զամբ
կարենայ ձեռք բերելու դիտաւորու-
թեամբ, ինչպէս ծանօթ է ամենուս:

Իսոյց Սուրբ Սահակեան Նիկիոսե
թիւնս որ իր հիմնարկու թիւնէն ի վեր
իբրեւ աննահանջելի պարտք մը և իր
գլխաւոր նպատակներուն մէկը սե-
պած է բարեկարգութիւնն և ազգայ-
նոց համէլի ու բարի գործքերուն
տնօրէնութիւնն ու գործադրութիւ-
նը. վասն որոյ այս տարուանս սկիզբէն
այս սովորութիւնս ալ Սուրբ Սահակե-
ան Սպրապառնիս համար վերջուած
կը հրատարակէ. Բայտահետեւ տա-
րեգլխուն կազմեցին որը առաւօտեան
ժամերգութիւնէն ետեւ բոլոր աշա-
կերաները եկեղեցիէն դարձող սխա-
րթիւնն և նոյն օրուան յատկացեալ
ճառին ունկնդիր ըլլալին ետեւ երկ-
կողմնակի թէ աշակերանները և թէ ու-
սուցիչները նոր տարին առանց ըն-
ճացապարտութեան իրար շնորհաւորել
նին միայն բաւական պիտի համարուի,
ինչ կերպով որ եղաւ մա տարի և
խոսուած ճառն ալ ընթերցողք կար-
գային Նաւաստանիս նախորդ թու-
ոյն մէջ:

Յերաւի մասնաւոր դիտարորտւ
թեամբ մը Է. դաւ այս անօրէնութիւ
նքս. վասն զի վարժարանիս մէջ հիմա
առջի ժամանակներուն պէս միայն մէկ
երկու դասառու չէ. աշակերտ մը էն
քիչց վեց եօթը դասառութիւն ու
նի. թէ որ ամենուն ալ ըստ արման
ւոյն մէջ մէկ ընծայ տամ ըսելու ըլլայ
շատի կը նստի. կարողութիւն ունե
նայ չունենայ կարգէն դուրս չի դու
նուիմ ըսելով վստիպան անպատեհ
հետեւանքներ կը ծագին դաւախաց
ե. ճնողաց մէջ տեղը. ասոր համար
վարժարանիս թէ Ներքին (որ է դա
սառուաց) և թէ Երասխին (որ է
հոգաբարձուաց) յաղովքները անարխ
նեցին որ այս սովորութիւնն իսպառ
վերնայ Վարդ Սահակեան Վարժարա
նէն. կարողութիւն չունեցող

Տնտեսական համույժ ընկեր չի կայ-
րակ կարողութիւն ունեցողներուն համար
որ ի հարկէ էն քիչ քառասուն յի-
սուն գահն հոնէն պիտի ելլէին, տա-
րին միայն գրեթէ անոր կէտը ապով
Լուրստանի մը սատարագրուին իրենց
զաւտիտը համար, որ արգարեւ ա-
նակց որէ օր շարգացմանը ձեռնառ-
ել միջոց մը եղած ըլլալով իրենք ալ
տար մէկ փոքրիկ ծախքերուն քանի մը
պատիկ փոխարէնը կենդանի մը ընդ-
նած ըլլան իրաւացէս :

1) արժարանիս կազանդէքի համար
այս արշաւ մը ծանուցանելէս ետեւ
որտաշան կը գտտենք քանի մը աղջաց
մէջ կատարուած կազանդի ուխտաւ
թեան վրայոք ալ հակիրճ գաղափար
մը և տեսութիւն մը տալ 'ի հետա
քրդերութիւն ընթերցողաց, զանա
զան աղջաց մէջ տաք վրայ ինչ արտ
րողութիւնք ըլլալը մանրամասն գրելը
ուրիշ պատեհ պարագայի մը ձգելով:

ԱՅՈՒՆՆԵՐԻՆԵՐ

የጋራው ልማት ለማድረግ የሚችሉ የጥራት ስርዓቶችን ማስፈጸም ይቻላል።

ԿԵԼԱՅՈՒՄ՝ յաւնական բառ մին է
մեղի անցած, յաւնաց լաւօ (կոչել) բա
ռէն ելած իբր խաւաճ. վասն զի հն
թանոսութեան տանն քուրմերը ժո
ղովորդը կ'աւտուէր կը կանչէին ա
մէն ամսուն առջի օրը, նոյն ամսուն
մէջ եղած տոնի օրերը և հանդէսնե
րը ժողովուրդին իմացոյնէլու. համար
տակից տնոց մէջ ամէն ամսուն առ
ջի օրն ալ կ'աղանդ. այսինքն կոչու մն
կ'ըսուէր: Բայց մեր մէջը միայն տար
ուան առջի օրը այսինքն յաւնուար ամ
սուն առջի օրը կ'աղանդ. ըստիկ սովոր
ութիւն եղած է. թէպէտ այս նը
պատակիս համար ունինք ուրիշ բուն

3. Տարբերակ առի՞քք երազու արտած ընծայ
 Երբուն աշտարակաւ խաղանդէն կամ խաղաղէն
 Կրտսէի արտգործարարութիւնը ընկաւ խաղաղէն
 Կի՞նքուայ որ խաղանդէնը պարտաւ զնւնիս
 խաղաղէնու թէպէտ ցոյց մէկ գործածութիւնը
 առնուած չէ . վառն զի ունից անունը բաւեցի՞նք,
 որն . առնուեայ (Ժողովէի) . առհասարակեայ թե
 մի . ցոյցայ կամ բոլոր անոց ցոյցայ կամ գե
 նուցայ (Ժողով) և այլն :

հայերէն ընաիր բառեր. ինչպէս, ա-
մանոր, ամանորաբեր, տարեկոր, տա-
րեգլուխ, տարեմուտ և այլն :

Տարուան առջի սովոր յունուարն
է. և սա սղ հռովմայեցի բառ մըն է
է. կը նշանակէ երիւ- երէկն, անոնց
Յանոս չաստուածին անուանիր որ
երկու երես ունէր ի նշանակի պիտ-
ցած յլլալուն միանգամայն անցեալն
աւ ապագայն և որուն կը նուիրեն
սա ամսուն առջի օրը գանաղան յն-
ծայներ, ուրկից կը հետեւցնեն բա-
նասերք թէ տակէց առնուած ու յա-
ռաջոցած է գանաղան սորայց մէջ
պէտք օր իրար ընծայատրելու սովո-
րութիւնը :

Իրաւ որ նոր աղբաց սովորութեա-
նը համեմատ այս օր դարասուր են
բոլոր մարդիկ իրար շնորհաւորել նոր
տարին և իրենց սրտին դաշմունիքը
մէկ մէկ արտարին նշանով իրարու
յայտնել կամ ընծայատրել ինչպէս որ
կ'ընեն իշխոսները իրենց իշխեցեալ-
ներուն, մէհապոյնները իրենց սառ-
րիներուն, աւերերը՝ իրենց ծառայ-
ներուն, վարդապետները իրենց աշա-
կերաններուն, ծնողքները իրենց զա-
ւակներուն, վարժապետները կամ
ուսուցիչները՝ իրենց աշակերտնե-
րուն, աշակերտները՝ իրենց ուսու-
ցիչներուն և այլն, եւ ալ փոխադար-
ձաբար. ինչպէս կը տեսնուի մինչեւ
հիմա : Այս օրուան արուած ընծայ-
ները գլխաւորապէս սովորաբար շա-
բաթիդէն, նորինջ և ալ ատոնց պէս
ուրեկիքի և անուշեղմնաց վերաբեր-
եալ բաներ են, կը տրուին նաեւ փո-
յեղելիք բաներ, բայց ետքերս շատ
աղդեր այս բանս ասակի փոխեցին
ընծայատրուողը իր ուղածը անով կա-
րենալ առնելու համար, ինչպէս վեր-
ջի տաններս մեր մէջն ալ :

Աւրուպայի բանասերք բանը իրենց
վրայ չափելով ինտոր կ'օւղեն նէ ա-
նանկ թող ըսեն. այս յայտնի է որ ա-
րեւելիցայ մէջ կաղանդի շնորհաւո-
րութեան և ընծայատրութեան րս
կը դրնաւ որութիւն հաւմայեցայ Յա-
նոսէն անալ է : Այս սովորութիւնը
հայոց մէջ հետազոտելով մինչեւ Հայկ

և Այո նահապետը կը համենի. բայց
առաւել շքեղ հանդէսներով և մե-
ծամասն օծախմբութիւններով կա-
տարուիլ սկսած է Հայաստանի մէջ
Բ. Արտաշիսի օրովը և հետզհետեւ
պայծառացնող և զարգարիչ հանգի-
սայած են Տիգրան Բ. Վ աղբարշևայի,
որոնց վրայք մանրամասն աւելիու-
թիւններով հաստատութիւն անշուշտ
արդէն ծանօթ են բանասերք :

Բայց ետքը երբոր կապալաշտուէ
մնայր փարամաւելով բրիտանիէութեան
անազատ լոյր սկսու տարածուիլ Հա-
յաստանի սահմաններուն մէջ Սրբոյն
Վրիգորի լուսաւորչի ձեռքք, այս
տարեկորի օրուան զանազան ազգային
արարողական սովորութիւններն ալ
կերպարանափախ եղան, որովհետեւ
թէպէտ հեթանոսական բայց հին և
արմատացած սովորութիւններ ըլլա-
լով չէր կրնար բարոյսին ընթուիլ, մա-
նաւանդ անոնց շատերը աշխարհքիս
և Հայոց երեւելի անցիցը ներկայա-
ցուցիչ յիշատակներ ըլլալով, անոր
համար դատիկ, ծնունդի, պղակեր-
պութեան և այլ օծներու բաժնուե-
ցաւ, ինչպէս գասկին, ծընունդին,
իրարու շնորհաւորութեան երթալը,
իրարու շարքերդէն և կարմիր հաւ-
կիթ ընծայելը, մանաւանդ վերջինը
որ ըստ փիլիսոփայից սկզբնաւորու-
թեան նշան և օրինակ սեպուած է՝
տարեգլխուն յոտուէ և յարմար ըն-
ծայ մըն էր, պղակերպութեան վրէ-
սորդներէլու վիճակը և այլն. սրտիք ան-
մեզ արարողութիւններ ըլլալով քրիս-
տոնէութիւնը չի խախտնեց գանոնք :

Շնորհաւորութիւնն ու բարեմաղ-
թութիւնը արտաքին նշանով մը գի-
մացինին յայտնելու և այս առիթովը
սրտին մէջ ծաղած բաղբը դգտց-
մունքները գիմայինին հաղարդելու
յարմար և պարզ միջոցը իրարու
անուշիղէն ապրն է. ատոր հա-
մար նախնիքները ասանկ երեւելի օր
մը իրարու նարինջ մը կամ շաքարե-
ղէն բան ալ ընծայելու սովորութիւ-

1 Տես Բաղմովից, Օրագիր, Զ. տարի թիւ 3
երկ 4 :

նը ունենին և իրարու չնորհաւորաւ Է
դադողներուն անուշեղէնով մը բնուե-
լի կամ չուր կը մատաքանէին . ինչ
պէս այս սովորութիւնը շատ տեղ
պահած եմք . ուր ընդհանրաւոր այս
կերպ սովորութիւն մը ուրիշ ազգաց
մէջ ամենեւին չի կայ . մօտը համար
ինծի կերեւայ որ ասկից սովորութի
եղած է մեր մէջը որ և իցէ որ ալ ի
բարութեան ողջութեան գացած
ժամանակին անուշեղէն հանելը ,
սրտերնուս անուշ գգայմունքները
միշտ իրարու վրայ արտային կերպով
ալ յայտնելու կամ հաղորդելու մը
արք :

Կողանդի , զատկի , ծնունդի օրերը
իրարու չնորհաւորութե երթալուն
և իրարու օրից ընծայներ տալուն
սովորութիւն թէպէտ քաղաքականութե
ճամբան մանեւ սկսած քաղաքներնուս
մէջ կամայ կամաց վերցուելու ու
մուգուելու վրայ է , բայց Հայաս-
տանի գոնական կողմերը գանազան
ազգային սրտորդութիւններով կը կա-
տարութի մինչեւ ցոյցօր :

Հայաստանի շատ քաղաքներուն և
գեղերուն մէջ տաանկ ոմնի օրեր մու-
նուանդ զատկին և ծնունդին ամեն
տունէն մասնաւոր ծրարներ (պօծէ)
կը իրիւրին փարպետներուն և քահա-
նաներուն քոնազան ուսուիրներէ և
փայտեղիներէ բաղկացած , կամ երբե-
մին սաակալ . ինչպէս են մկր , հաւ ,
ձու , զանազան անուշեղէններ և ան-
ժակ տեսակ ձեւերով շինուած կար-
կանդակներ (քօշէլ) և խմորեղէններ
մանաւանդ . իմաց քուած տեսակէն :

Հայաստանի մէջ կողանդին օրը զանազան
ձեւերով խմորեղէն կարկանդակներ կ'իւտան ինչ-
պէս կենդանուց , թաշնոյ , շինուածոց , ևայն նու-
նութի և ուրիշ ինչ ձեւ որ մարդու մարդը կը
նայ ի ճշտակոյն . բայց կամայն որչափ որ չի փա-
նան համար զատկին ծնունդին և ուրիշ տարբե-
ան օրեր կ'իւտան կարկանդակներ խմոր մասնաւորապէս
կամով կը շարաւար , և փէյա տանն մէջը տեսակ մը
խմոր կը գնեն արդար եղով շաղաւած և կ'ընտ-
րախ կամ խոշիւ և երեսը հաւկեմով ծեփած .
և զանազան ձեւերով շարաւար մեծութեամբ կը
շինուին խաղաղէ . ետանկին նի . քառակուսի , բ-
լբարկ , ժուածի , ևայն . վրանին մտա քոններու տե-
ղը զանազան նկարներ խաղաւածով զգայն կ'իւտով փե-
րնով ևայն : Եւ կ'երեսն թէ խմոր քուակըն

Որինչեւ հիմա Լեւոնոյցի շատ ազ-
գերութի մէջ կողանդին օրը իրարու
այցերութեան կ'երթան , իսկ մեր մէջը
գրեթէ արքայութեան և ամօթ սեղան-
է . բայց Հայաստանի քանի մը դա-
ւաանութեան մէջ մինչեւ ցոյցօր կը կա-
տարութի այս սովորութիւնը : Աղբա-
տիկ աղաքները կազմեղէն որ մը յա-
ռաջ ոյսինքն գեղտեմբերի 31 ին որ
կողանդ չեկց կամ կողանդօցի , որ կ'ը-
տալի առտուանց մամէն ելլելէն ետեւ
ամեն տուն նոր տարւոյ չնորհաւորի

արտաւար կամով շաղաւած քուած է այ մանակով
իրը խմորէ կամ խմոր . կ'իւտէ կամ կ'իւտէ շին-
ուած շաղաւար թէպէտ . ինչպէս նաեւ Հայաստանի
քանի մը դաւաանութեան մէջ հերթային (քօշէլ)
ալ խմորէ կ'ըտալի . զարմայն շինով կամ խմոր քա-
ռան տեսակով որ ցորեն ընդ է իրը ցորեն կամ ցո-
րենէ շինուած և Հայաստանի մէջ ամենքներն ալ
կամային հիմն կ'ըտեն և կ'երեսն թէ հայց կա-
վայ քառ կ'ըտան ու ըլլայ նմանաշինութեամբ և
ոչ թէ քառ տաշներն :

Կողանդի շատ տեսակ քուակը կը գտնուին որ
նախնայց ցորեն մէջ զարմածութեան և իշտաւա-
կութեան տեսակով չէ . վրանի որ խմորեղէնէն
շինուած քառ գիւր լուծիլով . անապահայ զարմոր
որ ի կարտար շատ քուակը անիկը : Իմաց զի ամեն
քառ կարգին չի կ'ըտար զայ որ իրենց մասնաւոր
քուակն կարգը անիկը , քանի որ ան քուակն
վրայ մասնաւոր գրեթէ թէպէտ և կամ անոնց
կ'ըտար թառ քառերը անապահայ քառ քուակ մը . ուս-
տի շաղաւած դաւած և քառ այս տեսակ քուակներն
թէն գաւառական քուակ մըրը տաւա էլ ալ կ'ըտ-
ն և մ'ըտենքով ալ . հաստատութիւնները քուակներ
ընթերցաններն ընդ անկալ գաւառութեամբ ընդ
քանի մը երթին լեւոնի բուլ գոշաւար թէպէտ փե-
րիւ ալ զայ աղաքներուց գտնի . շինապարտութեան
նիւթ մը ընթերցի կարծեմ անհամար չի իմա իր :

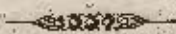
Այս քուակ զարմածութեան քօշէլն իւ-
րեւոր կը քառի , բայց ոչ թէ գաւառական այս տ-
ղաւոր կ'երեսն թէն . տար ալ խմորեղէնէն գոր-
ծուած քօշի կը շինուի իմաց կամ խաղաղ . այն-
տի իմաց իրը կողանդ չի : Հարկաւորութե ոչ մեծ
նիկը տեսակ նշանակալ թէպէտ մ'ալ կաւառ քանի մը
քառ երես ինչպէս . քառ փեյա յարմար քան կամ
փեյա : Եւ ալ քառ յարմար քան կամ զարմած և ու-
սանկ ալ . խաղաղ . կողանդ չի . կամ կողանդին
օրը ընծայաւորելու յարմար քան կամ կողանդ չի
ու կողանդ չի : Այս քուակ զարմածութե քուակ
քառով կ'ըտեն իրենց մէջ կողանդայն արդար . կա-
կանդայն մայիլ . կողանդայն օր և այլ : Կ'իւտով
քուակ տեսակ թէ երեսը օրը գաւառ կ'ըտալի , երկ-
րորդ կողանդայն , իսկ թէ երեսը կողանդայն կամ
երկրորդ օր կողանդայն , երկրորդ օր կողանդայն .
տակն անոնց կարծեմ . Եւ որ խաղաղ . քուակ իւ-
րեւոր չի . աւառածը ըլլայ , բայց կողանդայն ու-
ղաւոր քուակն տաւալ , աղէկ է որով կ'ըտալի օր
խաղաղ . օր խաղաղ . կամ խաղաղ . քուակ
խաղաղ թէ ևայն :

կը պտրաին զանազան աւան իրենք ժող-
վերու համար որ ամեն առանձն ի-
րենց համար մասնաւորապէս պատ-
րաստուած է խնամք, սերկելիք, տանձ-
չոր խնամք, չոր տանձ, նարինջ, խու-
րինջ, նուռ, կոտոշ, նուշ, բնդող,
չամիչ, ծիրան, զանազան տեսակ փառ-
տեղներ և շարքներ (սաճոս) և այ-
լապէս նման ինչ որ կը գտնուի :

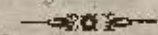
Իսկ եւրոպացւոյ համար որ և իցէ
կերպով և երբ ալ մասած քրտայ, տա-
յալանի է որ եւրոպական ազգաց մէջ
կազանդի կամ նոր տարւոյ շարժաւո-
րութեան, բնծայաւորութեան, և զու-
նազան աւրախութեանց սովորութիւն-
նը շատ հին ժամանակներէ ի վեր մը-
տած և յառաջացած է :

Ընդգիայի մէջ նոր տարւոյ բնծայ
սովորաւոր ձեւնոց կը տրուէր, և ո-
րովհետեւ հին տոնենները հոն ձեռ-
նոցները շատ սուղ էին հիմակուած
պէս սական չէին, անոր համար տե-
ղը ստակ կը տրուէր և կը տուէր յե-
նդագին կամ յետագի ստակ : Չեռնոյին
հետ սովորութիւն էր նարինջի ձիւղ
մէն ալ կուտային :

(Աւարտ 7 հետաւորին)

ԱՇԽԱՏԱՆԻՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխատի վայելելու Բարք :

(Հարաւստի) :

Անիկները իրենց տանը տոյնն կը
գինաւորեն զանաւոր, և թէ որ բնդու-
նելու քլան զանաւոր, ալ տանքանքին
կը վերջանայ, խոհոյն անանք իրենց բն-
տանիքին մէջ կ'աւանդեն, և իրենց առ-
վորութեանը համեմատ մեծ եաշնե-
րուն անկողնիսին վրայ կը նստեցանան,
և անոնց աստիճանը և անունը անոնց
կուսան, և այնուհետեւ հօր մը, եղ-
բօր մը, երկան մը, կամ բարեկամի
մը արժանի եղած սիրով անոնց հետ
կը վարուին : Երբ որ բնտանիքի մը կը
նիկները իրենց բնծայաւոր գերին մեր-
ժելու քլան վերջանալով թեան ու-

ւով, ան ասանք անոր վճիռը կրորդ-
ւած կ'ըլլայ և անկէ ետեւ ո'ր և իցէ
գօրութիւն մըն ալ կարող չէ մահաւա-
նէ ուղատել զանիկա : Բանտարգեալ
ները դրեթի բոլորովն անհագ կ'ե-
րեւան գլխունն դադի բաներուն վը-
րայօր, անանք իբր կտտարեալ հան-
գըտութեան մէջ կ'աւանդեն, կը խո-
սին, կը բնական իբր թէ բան մը չի
կայ, երբ որ մահաւոր ժճիւր անոնց ի-
մաց կը տրուի անխորտի դէմքով կ'ըն-
դունին զանիկա և իրենց մահաւան
երգերը կ'սկսին երգել, և մարդա-
վայել կերպով կ'սկսին ան նեղութիւն
ները կրել : Եւրոպացիները իբր տօնա-
խորժութեան մը հրաւիրուածի ոչե-
մէկ տեղ կուգան իրենց քովս թեան
և արիւթեան վերջին ձիւր ցըցու-
նելու համար : Այս միջոցիս անանկ
սեւտարան մը կ'ըլլայ որուն ստակ նիւ-
րագրութիւնը բաւական է մարդու
արիւնը պարզեցնել :

Բանտարգեալները ցըցի մը կը կա-
պեն մերկ, և ամեն ներկայ գտնուող
թէ մարդ թէ կնիկ և թէ տղայ գա-
ղանի նման անոնց վրայ կը տարածակն-
ւանդ ստանց անգամները կրակ դար-
ձած երկաթով կ'աշխեն, անանք անոնց
մարմինը գտնովով կը կըտրան, ու-
րիշներն ալ սկստներն միտերը կը սը-
կըթեն և ըզունքները մատովներն
կը բըրնեն կը հանեն : Բնաւ մէկ
բան մը անոնց կտտաղութեւր սահման
մը չի կրնար դնել, բայց միայն տան-
ջուսղներուն մահը անտարաւոր և
իրենց վերջինգրութեան տեւողութիւն
կարճացնելու երկիւղը, ու անանկ
վարպետ են մարդ շարչարեալ մէջ որ
մեծ հոգ կը տանին անոնց մէկ կնն-
տական մասը չի վնասելու որ շաւտով
չի մեռնի, և այս ցաւալի տեսարանը
կըրէմն քանի մը որ կ'երկնցընեն
գերինները իրենց կրածներուն հալա-
ռով մահաւան երգեր կ'երգեն բարձր
ձայնով, իրենց քաջութիւններուն վը-
րայ կը պարծին ու դերնը շարչարա-
ներն ալ կը նախատեն արեւից բարե-
կամներուն և աղգականներուն վրէժը
առաքելալ չի կրնալ տանելու հա-
մար, ու անոնց կատաղութիւնը ար-

համարանքներով ու սպասարկներով
կը գրգռեն . ասանկ երկիւղալի վի-
ճակի մը մէջ աներկիւղ սրբութիւն
մը ցուցնելը պատերազմողի մեծ յաղ-
թանակ է կ'ըսեն . և կամուար մահ-
ւամբ փորձու թևնէ տղտոխը կամ ա-
նոր տակը գողալը մեծ երկշտուութի
կամ վատանաւնութիւն կը սեպուի . թէ
որ մէկը փոխնալու նշան մը ցուցնել
մէկէն ասանկանքը . անոր դուռնը կը
կարեն մարդու տեղ չի գնելով անի .
կայ . ասանկ գաղտնաբերութեամբ քաջա-
լերութեամբ ասանկ հեծելու ասանկանք կը
կրեն , որ մարդկային բնութեանը ան-
կարելի է երեւոյ : Եւ ինչ չէ թէ մի-
այն անգլայ կ'երեւան ասանկանքի մէջ ,
հապա իրենք ալ կ'ուզեն . անգամ մը
ձեր գլխաւորներէն մէկը . որ իր նա-
խատիւներովը բարիացուցեր էր զին-
քը շարժարդիւններէն մէկը , կ'ուզէր որ
թաւրով վիրտարէր անիկա , բայտ .
« Եւ իսկ քու թաւրդ և սպէկ է որ
զիս կրանիմ երեք , որ Աստուծոյ մեծ
մէջ եղող շուն ընկերներն ինչ օրի-
նակ տունէն մարդու ունի ներս-
կրելու » :

Արքայութեան այն յանցարաններուն
հետ վիճելն ձանձրացած ու անոնց
մտաց հաստատութեանը չի կրնալ
յողթելով , գլխաւոր մը կատաղու-
թեամբ զանոնք գաշաւնով կամ բիրով
մը զորներով կը վերջացնեն անոնց
շարժարանները :

Եւ քարբարոսական տեսարանն
ալ փերայիշտիւն վար չի մնար . և ու-
նոնց վրէժխնդրութեան ուղին խաղա-
ղայիները անկարելի ըլլալուն համար ,
որն որ վայրենիներուն սրտին մէջ կը
տիրէ , շատ անգամ կը թեւադրէ ա-
մերիկայիները իրենց անգլթութեա-
նը զոհ եղած աղիւրդանիկ անձերը բը-
զրկելու : Ինքորի ցեղին մէջ թշնա-
մայն գեմ պատերազմ ընելու սրտու-
մը այս ոճով կը սրտուցուի . « Երթանք
և ոյն աղբը ուտենք » : Եւ թէ որ մեր
ձախայ ցեղերէն օգնութիւն ուզելու
ըլլան , անոնք սկ կը հրաւիրեն իրենց
թշնամիին միւսն ապուր մը ուտելու :
Երբոր ամերիկայի պատերազմողնե-
րուն քաջութիւնը այս կերպով կը

փորձուի , ալ ոյնոր է հասկընալ
նոր աշխարհի մէջ զինուորական կր-
թութեան սաստիկութիւնը :

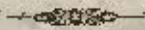
Ինչպէս որ ուրիշ աղբաց երիտա-
տարդները զիրենք ճարտարութեան և
զօրութեան մէջ կը փարձեն , ասանկ
ալ ամերիկայիներու իրար նեղու-
թեան տակ համբերելու հանգէնե-
րու կը հրաւիրեն . և աս կամուար
փորձերով իրենց ջիւղերը կը պնդացը-
նեն , և ընչ ընչ զիրենք աւելի մեծ
նեղութիւններ կրելու կը վարժեն ա-
ւանց անոնց տակը հեծելու :

Տղայ մը և աղջիկ մը մերկ բազուկ
ներնին իրարու կը կապեն և անոնց
մէջ տեղն ալ փառած անուխ մը կը
գնեն , ու կը նային թէ որք առաջ
անհամբերութեամբ կը թռթռէ զու-
նի : Եւ մերիկայի մէջ բոլոր աս սովորա-
կան փորձերը մարդու երեւելի կ'ընեն
երբոր երիտաւոր մը պատերազմող
ներուն կարգը ընդ աւելի , կամ երբոր
մէկ պատերազմող մը զլուսւոր ըլլա-
լու օրոշիւ : Օրինեք գետին եզերք
ներուն վրայի եղած ցեղերուն մէջ ,
թէ որ պատերազմող մը զօրապետ ըլ-
լալու փափաքի , իր սողոյցոյցը երկար
ու տնաշառ օրահիցողութեամբ կ'ըն-
կրտի , այս ծամին վերջը գլխաւորները
կը ժողլուին . ու ամեն մէկը մեծ խա-
րաղանով երեք անգամ կը դարնէ ա-
նոր , անանկ սաստիկութեամբ որ իր
մարմինը գրեթէ կը գերծրլի :

(Երբանայիլիս)

Թարգ . Պետրոս Աստուծոյ . Պատմականաց :

ԲԱՆԱՍՏԷՂՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԱԳ

ՆԵՐՐՈՂԱԿԱՆ

ԱՌ ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՎԵՂԱԶՆ ԵՒ ԱԶԳԱՆԻ

ՃԵՆԻԿ ԱՍԻՐԵՅ

ԲԱՐԵՐԱՐ ԱՅՑԵԼՈՒ ՄԵՐ

Թէն հեղեղք դարուց և դարս հանդիմ .
Թէն իտիս գիշեր շատ քրքարէր բաղնաւայ .
Բշ մուսցոն ինչին արարք սատարին .
Իրպէս յալինի թաղուող նշ փռուով շտիկայ :

շնչառութիւնը կ'ոկրտի Գործարաններէն մէջ շարունակուիլ. որով եւրոպէն շոգիները ժողովուրդը արեւան չոր. ջանն ալ կը գծուարանայ. ասանկով շատ անգամ կ'ախճուած կը պրտածուի:

Բ. Թէ որ ցուրտը շատ կ'ըլլայ մարմինն սեղմուած կ'առեւնայ օրինակ կ'սկրտի կեւեալ եւ մարմը մտնուշակի գոյն կ'առնէ եւ կը ծախքուտի. ասկից ձմեռնահոգութիւնը քսուածը կը ծագի:

Գ. Սէրը լուրջ է թէ որ ցուրտը շատ աստիկ ըլլայ՝ արիւնը բարձրանի կը կենայ. երաններուն մէջ բրած շրջանը կը դադրի, եւ օրտին մէջ կը հաւաքուի. բայց արտէն դէպ ի աղիզը հրուելով նոյն ժամանակը աստիկ քուծմը կ'առգայ՝ աստիկին վայ, որն որ եթէ այս թմբարացաւ՝ քուսին ասի ինքզինքը, շուտ մը կ'ախճուածէն կը մեռնի:

Հրտին պատճառաւ որ եւ իցէ մէկ անդամի մը մէջ որեւան չըմանին նաւազից կամ ասկտիսիտ աստիկը նշան է. որով նոյն անդամը կը ձերմինայ եւ կը սխալանայ:

Թէ որ ցուրտը մարդուս վրայ ստատիկ կերպով եւ երկար ասանակեալ ըլլայ, երկու տարբեր քաներ կը պատճառէ. որոնք երբեմն ալ երկուքը մէկանց նոյն տեմին վրայ կրնան տիրել:

Առաջինը տեւտակ մը թմբարացաւ եւ կամ շատ աստիկ կ'ախճուած մին է. որ կ'ըսուի դադարու մի շնչերակի կամ շնչարդեւութիւն. Իսկ երկրորդը սառնումն անդամայ:

Թէ որ աստիկ ցուրտ քարեխառնուածեան աստէն գտնուող մէկը քաղցր եւ թեթեւ քուս մը իմանալը ըլլայ, այն մահադուշակ վատեղէն ու զատեւր համար պէտքէ արագ արագ վազել. գործունէութեամբ աշխատի մինչեւ որ քուսը բոլորովն վախճի. վասն զի այս քաղցր քուսը թմբարութիւն, երեւակոցական ցնորք, անդամայ թմբութիւն, սեռակ մը գիւտիւթիւն, մասց դանդաղում մը եւ

ցնցողական ծիծաղ մը կը պատճառէ. Թէ որ այս մահաբեր հիւանդութեանց առջին շտաճութիւնը կ'ախճուած եւ թմբութիւն կը հեռեւի տակից. ասով հետեւ այս գիպուածը ընդհանրապէս դաշտի մէջ կը պատահի, պէտք է մէկ վերադառնալ մը կամ աւրիջ բանով մը ծածկել, միայն գլուխը բաց թողնալ եւ աստիկ սառած անձը անանկ մէկ վայելուշ եւ յարմար տեղ մը պարկեղ, սւր կարող ըլլաւի պէտք եղած դարմանը տեսը բնէլ:

Բայց թէ որ մէկ տան մը մէջ տանի հարկ ըլլայ՝ աստեւթեան ներքոր ծուծեան մէջ դնելն աղէկ զգուշանալու է. այսինքն կրակի մաս դնելու չէ. Պէտք է մեղրացնել զանի եւ շիտարցուցած անկողինի մը մէջ դնել. Թէ որ ձիւն կամ սառ գտնուի պէտք է աննայմով հիւանդին ձեռքը եւ սրբուսը շինել. նաեւ թէ որ ձիւն չի գտնուի՝ հարկ ըրով եղած թրմարանի՝ մէջ դնելու է եւ անոր մարմինը կամաց կամաց տաքցուելու է:

(Աւարտի ի հետեւորդին)

(Թմբութիւնը ընդ մ. Բարադեանց)

ԱՐՈՒՆՍ

Անի ծրագ կամ ջու մը լինել որ ու եղիւն մարի եւ ու անիլիէն:

Նա շուտին մէկ քանի կարենբը բարակով խառնելով ջուրի մէջ այնչափ եփէ որ բարակը շուտին աւանաւորը ծակաթիւն բուն մէջ մտնայ. յետոյ զանոնք աղէկ մը չորցնելն ետքը, մէկ մաս ծծումբով եւ երեք մաս վառօդով եւ կէս մաս դիւնայ ու խով խառնուրդ մը շինել եւ անով չորցած շուտները պատէ, ասկից ետքը հաւասար չափով տաքափուր, ծծումբ, բեւեկիւն խմէ՝ որոնք երեք մաս մա-

1 Զրմարան կ'ըսուի այն տեղը որուն բարեխառնուած աստիկանը արտաքին քարեխառնուած աստիկանէն քիչ մը եփելէն է. ինչպէս. բարակը, աստիկան, աստիկան, Լայն:

2 Կեղեւելիէն	3 Գիւտիւթ
4 Գորակ	5 Իւտիւթ
6 Գեւեղի	7 Թիւթիւթ

- 1 Գորակ. Apoplexie. Տաճ. Տաճա:
- 2 Գորակ. Engellure. Տաճ. Թմբութիւն:
- 3 Գորակ. Lithargique. Տաճ. Սիւրմիւլ:
- 4 Գորակ. Asphyxie.

մով և երեք մաս ուեալնով՝ հարեցաւ ք.
և այն պատրաստուած շուանները մե.
ջը թափիւն. յետոյ այն շուաններէն
չորս հասո իրարու միացաւ քահ մը
շինելու համար և տնոնց մէջ տեղը
դիր երեք մաս ծծուցե և մէկ մաս
չմարած կիր: Այս կերպով պատրաս.
տուած քահ մը թէ տնձրեի և թէ
հովի ժամանակ աղահալ կրնայ գոր.
ծածաւիլ:

ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Ս-րանց Բաղադրութեան Գայ:

Այս մարդ գիտէ որ հաստա.
տուն մարմնոյ մը մէկ ծայրէն միւր
վերջընէն կը տեսնանք որ բազմաւ
մէկ տեղ վեր կ'ելլան. ապա պտտւա.
ռը այս է որ այն մարմնոյն մասանց
մէջ հարկաւ զօրութիւն մը եղած պի.
տի ըլլայ որ դանտը այս ինչ աստիճա.
նի զօրութեամբ իրարու քով կը բռ.
նէ և թող չի տար որ իրարմէ զտա.
ռին. ահա այս զօրութեանը Բաղադ.
րութիւնն է կ'ըսուի. մարմին մը կտա.
րել կամ փշրել ըսելը նոյն մարմնոյն
կտորած տեղին մասանց կամ բոլոր
կտորած մասանց բաղադրութիւնը
նուաճել րտել է:

Բաղադրութեան աստիճանը ամեն
մարմնոյ մէջ հաւասար չէ. ամենէն
զօրաւորը հաստատուն մարմնոյն է ու
բննց մասունցը տեղերնին փոխելու
թող չի տար. հեղուկներուն մէջ ամ.
զօր՝ որոնց մասերուն միայն տեղերնին
փոխելու թող կուտայ, և կազերուն
մէջ գրեթէ ոչինչ:

Այսու տեսնայեալ թէ որ մարմնոյ
մասանց մէջը միայն բաղադրութիւն
ըլլար, գիւրին կը հասկընայինք թէ
այս զօրութիւնը մարմնոյ մասերը ի.
րարու քով սիմետրով ժամանակէ մը
ետքը պիտի տեսնայինք որ մարմնոյ

տարածը պարփկեցրէ. և որ մը չէնէ
որ մը մարմնոյ զանգուածը երեւան
պիտի ելլար. բայց ամար հակառակը
կը տեսնանք, ինչու որ տասը տարի ա.
ռաջ տեսած մարմիններն ա մինչեւ
հիմա ամենեւին մէկուս տարածը ոչ
մեծցած է և ոչ պղտկացած (առանց
ուրիշ արտաքին ինքզնորմութեան).
տնոր համար բնագիտէնքը հետեւցա.
ցին որ տրիշ զօրութիւն մ'ալ ըլլա.
լու է մարմնոյ մասանց մէջ. երբոր
ճնշելով կամ դարձելով մարմնոյ մը
տարածը պարփկեցնելու սկզբնից կը
տեսնանք որ մարմինը կը ագրանայ. և
երբոր մարմին մը տարցընենք՝ անոր
մասնիկները իրարմէ կը հեռանան և
մարմնոյն տարածը կը մեծնայ. առկէց
կը հասկցուի որ մարմնոյ մասանց մէջ
տեղը երկու զօրութիւն կայ մէկը
բաղադրութիւն որ մասնիկները իրար
քաշել կ'ուզէ, և միւրը ջիւղմութիւն
որ այս ինչ զօրութեամբ զոնանք հե.
ռաջընել կ'ուզէ. ստանկով քանի որ
մարմնոյ մը բաղադրութիւնը և ջիւղ.
մութիւնը իրարու հաւասար ըլլան
մարմինը իր բնական տարածը միշտ կը
պահէ. երբոր բաղադրութիւնը առեւ.
նայ կամ ջիւղմութիւնը պակսի. ան ա.
տեն մարմնոյն տարածը կը պղտկանայ.
բնդ հակառակը թէ որ բաղադրութիւ.
նը պակսի կամ փոխադրական զօրութիւն
առեւնայ. մարմնոյն տարածը կ'առեւ.
նայ:

Արբոր առաճդական խէժը երկու
կտոր ընէնք և կտորած մասերը շուտ մը
իրար կը զընենք՝ կը տեսնանք որ իրար

Ճաստը կամ ամրած (Volume) կ'ըսուի
մարմնոյ մը բնածած միջոցին թէ որ այն մարմնոյն
բոլոր շահանդապետը (Masse) գտնուան կը
պարփկուի. այսինքն ճեղքով արժանելով և ուրիշ որ և
ինչ միջոցներով կտրելով կը բաժնուի մը իրարու
քով ունենի կոչուել որ ամենին ծանոթիք չի մնար
այն ժամանակը նոյն մարմնոյն ճիշտ բնածած միջոց
երեսն կ'ելլար: որ է զանց առած (Masse) շահա.
նիւ. և սրտիմտեւ աս անբարեի է. ուրիշն որ և
ինչ մարմնոյ մըն ոչ ճիշտ զանց առած չէր գիտիք.
Էդոյն էն բնայեանք որ շահանդապետեալ ամեն
տարբերակները միայն ամենամեծ փոքրէր ընելեն
էտքը մարմնոյն ճիշտ բնագումար գտնուած լըլլար
ինչոքնէն ազգրով յաւած են թէ: Տեղեւոր բոլոր
կոչուելով բոլոր նիւթերը կրնան ընկնել խէժի մը
մէջ ամենփոքրէն, թէ և շահանդապետութիւն կ'ըս.
ույն մըն փոքրիկ մէջ:

կը փախչին, տառնկով առաձգական խէժը անխափանցանց խողովակներ շինուիլը ծագեցաւ որուն կերպը առ ժանի կը սեպենք հաս դնելու: Վերջ է առաձգական խէժը բարակ և նեղ ժապուէնի մը նման կտրել և գլանի մը վրայ արւախառն փաթմաել դրանին, պտուտակին բոլոր մասերը իրարու քով մտնեցնելով անանկ սր կողմերը ազելի մը իրար փախչին և ամենեւին գլանը չի տեսնուի, յետոյ ժապուէն մը փաթմաելու է վրան արով ժամաւ նակէ մը ետքը ուղիղ և անխափանց խողովակ մը կ'ըլլայ:

Կարապետ ՂԱՆԷ Յ. Ընթերցան:

Թ. ՌԻԲԵՐԸՆ ՌԻԹԻԻՆ

Լրիւթի մը համբէլ:

ԱՆՔԵՐԵՏ շատերը շատ անհուն հաշիւներ սեփեալնուն մէկ անկիւնը նստած գրիչնուն ծայրովը չուտով կը կատարեն. բայց անոնց մէկ ամենա պարզին ալ գործքով կատարմանը մասը չելու ըլլան չկատարուելու անկարելի թիւիւնները տեսնելով պիտի ապշին մնան, և մօթէ մօթ իրարման ուսմանց այս անսահման դժուարութիւններուն բնդ հակառակը զարմանալի գիւրութիւններով այն բաները կատարելը իրենց մեծամեծ սքանչելիքներ պիտի թուին. ինչպէս տարուան որոգորոցներուն մէջ՝ մօթէ մօթ իրարման ուսմանց պարտադր է յետին աշակերտի մըն ալ հարցունել՝ իսկոյն կը պատասխանէ թէ հազար անգամ հազարը փելն փելն, և փելն անգամ փելնը՝ երկն անանկ որ երկիրնի մը թէ գրելը և թէ արտասանելը երկվայրկեանի մը խորք է, բայց անիկայ համրելը մարդկային քնու թնկէն վեր քան է:

Ինչպէս, մարդ մը որչափ արագա համար ըլլայ՝ վայրկեանի մը մէջ 160 կամ 170 էն աւելի չի կրնար համրել. բայց մենք գիցո՞ւք թէ 200 համրէ, աւել մն ժամտուն վայրկեանին կամ մէկ ժամուն մէջ պիտի համրէ 12.000, որով և որը 288.000, ամբողջ բանբարս ժամն ալ սեպելով, և տարին կամ 365

օրուն մէջ (չորս տարին տնդում մը եղած նահանջ տարւոյն մէկ օրն ալ համարին ժամ պարտադր և մարմնաւոր պիտոյքը հոգալու ժամանակ տարով) պիտի համրէ 105.120.000:

Ա հաշիւով թէ որ նախաստեղծ մարդը ի՞նչամ ատեղծուած օրէն համրելու սկսէր և մինչեւ ասօր ալ համրելու վրայ ըլլար, աշխարհին ստեղծմանը ոսկորակուն թուականին համեմատ, հազիւ բաւական մտեցած պիտի ըլլար երկիրնին, նահանջ տարւոյն մէկ օրէն զատ ամենեւին դադարում չաւնելով. վրան զի երկիրն մը համրելու համար մեր հաշուակը պէտք է 9512 տարի, 11 ամիս (30 օր սեպելով), 12 օր, 5 ժամ և 20 վայրկեան. ինչպէս,

9512 տարին կը համարուի	999.901.440.000
342 օր	98.496.000
5 ժամ	60.000
20 վայրկեանը	4.000

Ընդ ամենը 1.000.000.000.000

Իսկ թէ որ խեղճ համարող եփելի չի հոգնեցրնելու համար օրը 12 ժամ հանդստութեան, ուտելու և քնանալու ժամանակ տուով միայն 12 ժամ աշխատութեան համար որոշելու ըլլանք, այն ժամանակը պէտք տիտի ըլլայ 19.025 տարի, 10 ամիս և 19 օր (կամ 319 օր), 10 ժամ և 40 վայրկեան: Այս համարը բաւական պարզ մէկ հաշիւս կարծեմ բաւական յորդոր մը պիտի ըլլայ աղգին մանկանքներուն մօթէ մօթ իրարման ուսմանը ներուն գերազանցութիւնն ու յարգ բաւական ճանցընելու, որ ծոյլ չըլլան դոնէ անոնց պիտանի ծայրերը ձեռք բերելու:

ԱՍՏԵՂԵՐԸ ԵՆ ՌԻԹԻԻՆ

Աւելոյն երեւելի ատեղախախտ իրար նայելը:

ԴԻՏԼԵՈՑ կամ գիտարան բոկելով կը հասկնալին այն տեղերը կամ աշտարակները ու սկից կ'ըլլան բոլոր տան զարմաշխական գիտողութիւնները և որոնց մէջ կը գտնուին ամբողջ

ուած այս նորաստիս համար պատ-
րաստուած բոլոր հարկաւոր քորնիք-
ները :

Յէ տալի ժամանակները հին տե-
րու թեանց զանազան քաղաքներուն և
գեղերուն մէջ հաստատուած : և թէ
ծաղկեալ աղբալ զանազան դիտանոց
ներուն և զայսք մասնաւորապէս պէտք
եղած մանրամասն տեղեկութիւնները
ուրիշ պատեհ ժամանակներու ձգե-
լով, այս անգամ կ'ուղենք երկրիս և
բերդի զանաւոր երեւելի դիտանոցնե-
րուն վրայք միայն ընդ հանուր տե-
տեթիւն մը տալ մեր ընթերցողոց :

Եւրոպոյի մէջ հաստատուած ա-
ռաքին դիտանոցը Հէտէ — Վատսէլի
Մուրիլիս Դ. իշխանը շինել տուաւ
1561 թի և 1582 թի ալ թիքս — Վրահէ
երեսի ի տառն զարաշինե երկրաշարժ
ուրիշ մը շինել տուաւ իր ծոխրովը
Տանխարքոյի մօտ Հիւսէն բունած
պառնկ կղզոյն մէջ, տանցմէ ետքը
թէ Հէտէ — Վատսէլի իշխանին և
թէ թիքս — Վրահէի այս փեղեցիկ ա-
րինակները ուրիշներուն ալ մեծ սոյ-
գուս թիւն ընելով հեազն տե անոնք
ալ սկսան տանց օրինակին հետեւիլ,
և գրեթէ անկից ետքը բոլոր քաղա-
քականացեալ աղբերն ալ սկսան նա-
խանձաւորութեամբ մը ջանք ընել ի
բերք ալ դիտանոցներ շինելու և հա-
տատելու :

Փարիզու դիտանոցին շինութիւնը
սկսաւ 1664 թի 1 աւթիսիս ԺԴ. թի ա-
րաք և անոր հրամանաւը, և աւար-
տեցաւ 1672 թի : Այս դիտանոցին մէ-
ջը կայ խրամատած միջոց մը որ աշ-
տարակին ծայրէն մինչեւ աստրալ
կիլնոց և որն որ մարմնոց անկումը
փորձելու և բացատրելու համար կը
գործածուի :

Եղիւղոյի մէջ Լոնտոնի մօտ Արի-
նիշի դիտանոցը Խրամթէտ անդրեա-
ցի երեւելի աստեղաբաշխին հետ ը-
րած բաղմամբիւ աստեղաբաշխական
դիտողութեանն որոտնաւորը սկը-
սած է համարուել և ան ալ շինուած
է 1676 թուականին :

Լոնցմէ ետքը սկսած են անրիդ
հատաբար Եւրոպոյի և ուրիշ զանա-

զան կողմերը դիտանոցներ բացնա-
նալ, որոնցմէ շատերն ալ մեծ անուն
տաալած են ինչպէս են Փեղբոյսը
կնք, Վերցիներ, Ե իննայիներ և այլն,
որոնց ընդ հանուր ցնդակը և տեսու-
թիւնը կ'ուղենք ընծայել այս անգամ
Փարիզու դիտանոցին միջօրե տեանին
հետ համեմատելով անոց ճիշդ տե-
տեղաբաշխական դրութիւն բալլ մէկ
տեղ նոր հաշիւներուն համեմատն
որ կը յաւանք թէ քիչ օգտակար չը-
լար համբալայ անկէ մէկուն անունը
իրենց ճիշտ գիրքով ճանշալ որոնցմէ
գրեթէ անրիդ հաւա պանազան վնաս-
թիւններ կը հրատարակուին : Այս
աղիւստիս նախ մասնաւորապէս օգ-
տակար է զանազան դիտանոցներէ հա-
շուած երկրանութեան աստիճանները
կամ ժամերը ուրիշներուն երկայնու-
թեանցը կամ ժամերուն վերածելու :
Այստեղ թեանց հիւսիսայիներ և հա-
մառ աստղաբաշխական նշանակած եմք
ամեն մէկ դիտանոցներ իրեն դիմացը,
իսկ հարաւայիներ և աստեղ ալ եր-
կայնութեան աստիճանները թէ պ-
եկից կամ արեւելեան է նէ էլ, հա-
մառ աստղաբաշխական յայտնած եմք,
իսկ թէ որ մոխց կամ արեւմտեան է
նէ Ժ. հանդերձ Փարիզու միջօրե
տեանին ունեցած ժամական տարբե-
րութիւններ բալլին :

Թէ և հիմա Լոնտոնի անդրեալ
մէջ մասնաւորապէս աստեղաբաշխա-
կան զննութեանց համար գործածելի
դիտանոց տակուին չի կայ, բայց կէ-
րեւայ թէ Լոնթիոյ աշտարակը հին
տակերը առ նորաստիս համար շին
ուած ըլլայ, կ'երեւոյ նախ թէ ար-
քունի նաւարոմին վրայի նաւագրու-
թեան գործին բարձր աշտարակեալ
այս դիտմամբ ըլլայ, մասնաւորապէս
կ'ըսուի թէ մօտեւոյ յատկապէս Սի-
էննա շինել արդարած աստեղաբաշխա-
կան դիտակը ճիշտակէ շինուած ա-
մենայն արուեստից գործը պիտի դը-
րուի, մտք համար Լոնտոնի նաւագ-
րան ալ ուղեցիկը դիտանոցաւ որ քա-
ղաքներուն կարգը անցունել իրեն
Փարիզու դիտանոցին հետ վերաբե-
րութեամբը :

ԱՍԵՂԱԲԱՇԷԱԿԷՆ ԳԻՒԲ ԵՐԵՒԵԼԻ ԴԻՏԱՆՈՅԱՆ

ՀԱՐԵԲԵՏԵԱԼԸՆԴ ԾԻՃՕՐԵԱԿԱՆԻ ԴԻՏԱՆՈՅԻՆ ՓԵՐԻՉՈՒ

Առանցք քաղաքացի	Լայնություն	Դիտարկման արդյունք	
		Առանցքային	Բացարկ
Ալեքան (Վերականգնողի մէջ)	53° 32' 45"	7° 36' 18"	0° 30' 25"
Ապերախ (Վերականգնողի մէջ)	57 8 58	4 26 6	0 17 44
Ապր (Սուստանանի մէջ)	60 26 55	19 56 45	1 19 47
Արման (Վերականգնողի մէջ)	54 21 13	8 58 35	0 35 54
Արախ (Վերականգնողի մէջ)	33 56 3	16 3 12	1 4 13
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	55 57 20	5 3 15	0 22 1
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	45 4 8	5 21 12	0 21 25
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	50 56 5	8 23 43	0 33 35
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	51 31 48	7 36 30	0 30 26
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	41 00 52	26 35 56	1 48 36
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	51 28 39	12 20 24	0 9 22
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	41 53 54	0 8 18	0 40 33
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	46 12 0	3 48 41	0 15 15
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	49 29 14	6 7 30	0 24 30
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	13 4 9	77 56 57	5 11 48
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	43 17 50	3 1 54	0 12 8
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	45 28 1	6 50 56	0 27 24
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	48 8 45	9 16 18	0 37 5
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	44 38 53	8 35 18	0 34 21
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	40 51 55	11 55 30	0 47 42
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	46 58 21	29 38 24	1 58 34
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	52 31 13	11 3 30	0 44 14
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	51 37 44	2 40 36	0 10 42
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	47 29 12	16 42 52	1 6 51
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	53 4 36	6 28 30	0 25 54
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	15 55 26	8 3 0	0 32 12
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	48 12 36	14 2 36	0 56 10
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	45 26 8	8 38 50	0 34 35
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	54 41 0	22 57 36	1 31 50
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	44 29 11	2 20 50	0 9 23
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	58 22 47	24 23 13	1 37 33
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	53 23 14	8 41 52	0 34 47
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	38 6 44	11 1 0	0 41 4
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	45 24 3	9 31 44	0 38 7
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	48 50 13	0 0 0	0 0 0
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	59 26 31	27 58 34	1 51 54
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	50 48 3	3 26 16	0 13 45
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	50 5 19	12 5 0	0 48 20
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	52 12 51	2 14 31	0 8 58
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	51 30 13	2 32 4	0 10 8
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	54 42 50	18 9 4	1 12 39
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	55 40 53	10 14 2	0 40 57
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	50 3 50	17 37 45	1 10 31
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	59 54 5	8 24 31	0 33 38
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	51 45 39	3 35 46	0 14 23
Բախման (Վերականգնողի մէջ)	43 45 41	8 55 0	0 35 40

ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ

Սեփարաբի Սիւսի Լիւրային Սուրբ Սահակեան և Սուրբ Փելլոս Էքզարքաներուն
այցելութիւնը :

Յուշուեալ Յէին հին բշար թի օրը մեծագատիւ Սիւսաբ Լիւրային յողգ աշխարհի մեծաց շարժեալ, աղէկ գիտնալով թէ այդպիսի աղգ ապեալ ամի քաներուն ժամանակ ժամանակ յանդադրատեղի աղգային փորձարաններուն ալլելով թեան երկողք սրտի մէջէն հեռեւանքներ ունի և ինչ առանձան քաղաքներ թիւն և խրատոյս կ'ընծայէ թէ աշակերաներուն և թէ անոնց փայտաշէնքներուն, բարեհաճեցաւ իր յատկապէս և յանկարծական այցելութեամբ պատուել Սուրբ Սահակեան փորձարանի և աշակերտաց գանարան դասաւոր թիւններուն ունեցիլ ըլլալով և անոնց գրած դաշնական աշխարհայայց աստուածներն և նկարներն տեսնելով անոնց ամեն տեսակ ուսմանց և գիտութեանց մէջ հաստատուն և շարունակ ընթացքէն մեծապէս գոհ և զու, և խրատուեց զանոնց հարստիւն յորդարաններով իրենց աշխատութեանց մէջ և ինչ քաղաքներն անկող հաստատարութեանը մասին :

Երազեա փորձարանիս ընթացքը

բաւական զննելն ետեւ փութաց նաեւ Լիւրային Սուրբ Փրկչի վանքը Սարժարանին ալ այցելութեան ելելով, սրտն աշակերտաց զանազան թէ ձեռագործ և թէ մասնաբաժան զարգացաւ մեկն ալ տեսնելով անոնց ալ չի խնայեց իւր յուսադրական և խրատուեց յորդարանքները :

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Ունիմ զաշտեր և անասաներ
Եւ սպիներ յոյժ գեղեցիկ
Բայց ասոնցմէ և ոչ մէկը
Կուտայ որոտող և ոչ ճապիկ :

Թէպէտ ունիմ բարձր լեռներ
Խոր քարայրներ և ձորեր ձիւղ,
Բայց մակարդակ մակերևոյթ
Հարթ հաւասար յատակ մ'եմ միշտ :

Ունիմ ծառեր, լիճեր, գետեր,
Եւ փրատներ աւանդ ջուրի
Ունիմ մեծ մեծ անասաններ
Եւ հոգիներ տառնց հօտի :

Չունիմ տուններ ոչ խրճիթներ
Հրդարարակ կամ կրդակներ
Այլ անոնց տեղն ունիմ խիտ շատ
Լոյսափողոյց մեծ քաղաքներ :

Թէպէտ ունարք ոչինչ բան մ'եմ
Եւ անձանիմ խիտ շատերուն,
Բայց տիեզերք ամեն բանով
Յիս ամենաբաժն ունիմ համբուն :

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Սուրբ Սահակեան ինկերութեանս կողմէն իւրապատեալ իմ խմբագիր և վերատեսուչ կարգուած է Սարժարանի նախկին աշակերտներէն մէկը և անոր յանձնուած է իւրապատեալ վերաբերեալ բոլոր հոգերն և որոտքին հաղորդակցութիւնները, ուստի արժան կը համարուիմք ծանուցանել արդոյ ընթերցողներուն որ անոր պիտի ուղղուին և անկից պիտի ընդունուին բոլոր պէտք եղած թղթեր, թակցութիւնները և հարկ եղած տեսութիւններն ալ անոր հետ պիտի ըլլաին, դուրսէն տրուելիք նամակ մը թէ որ կամ Վանաթիս Սուրբ Սահակեան թանգարանը և կամ շուկան Մերձանը Վարդարեան Պ. Յարութիւնին գրատուել ձգուելու ըլլայ, անպատճառ խմբագրին ձեռքը կը հասնի :